

Катерина Пономарьова,
провідний науковий співробітник
лабораторії початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
кандидат педагогічних наук

Українська мова. 3-й клас. Орієнтовні завдання для перевірки навчальних досягнень (II семестр)

Анотація

У статті зазначено види перевірки навчальних досягнень учнів 3 класу з української мови в II семестрі. Подано орієнтовні завдання для контрольних робіт.

Види перевірки, аудіювання, усний твір, письмовий переказ, мовні знання, диктант, списування.

Аннотация

В статье указаны виды проверки учебных достижений учащихся 3 класса по украинскому языку во II семестре. Предложены ориентировочные задания для контрольных работ.

Виды проверки, аудирование, устный рассказ, письменное изложение, знания по языку, диктант, списывание.

Annotation

In the article the kinds of checks are specified for the learning achievements in Ukrainian for 3rd class pupils. The approximate tasks are suggested for the tests provided for the 2nd term.

Kinds of checks, auding, narration, exposition, language knowledge, dictation, copying.

Згідно з вимогами до навчальних досягнень учнів 3 класу в II семестрі здійснюють такі види перевірок з української мови: аудіювання, усний твір, письмовий переказ, мовні знання і вміння, диктант, списування.

Аудіювання

Матеріал для перевірки: художній текст обсягом 260-300 слів, тестові завдання, що складаються із 6 запитань з трьома варіантами відповідей до кожного.

Телефон

Мабуть, сьогодні кожному відомо, яка це зручна річ – телефон.

Зняв слухавку з важільця, набрав потрібний номер – і, будь ласка, спілкуйся зі своїми рідними чи друзями, на якій би відстані вони не були. Якщо ж у твоїй слухавці лунають коротенькі гудки – значить, той, з ким ти хочеш порозмовляти, теж у цей час говорить по телефону. А коли чути довгі гудки – це означає, що там, куди ти телефонуєш, нікого немає вдома.

Усе просто і зрозуміло, чи не так?

Проте вчені й винахідники доклали дуже багато зусиль, перш ніж винайшли цей чудовий апарат. У давні часи, коли не було ще ні телефону, ні телеграфу, ні звичного нам поштового зв'язку, для спілкування на відстані використовували і гінців-посланців, і голубів, і закорковані пляшки із записками, що їх мореплавці кидали з кораблів у море...

А в давній країні Персії цар мав спеціальну армію, яка називалася «царські вуха». Тридцять тисяч підданих ставали довжелезною, на багато кілометрів вервечкою на узгір'ях та пагорбах і так, як ото у грі «Зіпсований телефон», передавали один одному різні сповіщення та накази. За день вони догукувались на такі відстані, до яких навіть кінному гінцеві довелося б мчати в повну силу не один день чи навіть тиждень...

Понад двісті років тому з'явилися перші переговорні апарати. Спочатку вони були досить громіздкі й слугували для розмов на досить невеликій відстані. Та поступово цей пристрій вдосконалювався. А назвали його – телефон, що по-грецьки означає «звук здалеку».

Нині існує багато різноманітних телефонів. Є між ними такі, що відповідають на дзвінок, коли навіть нікого немає вдома, що записують номер того, хто й коли телефонував. Найпоширеніший у наші дні мобільний телефон. Його можна носити в кишені, він працює без дроту. А ще створено телефони, за допомогою яких співрозмовники не лише чують, а й бачать один одного.

Про всі ці винаходи донедавна люди й мріяти не могли. (296 слів)

З дитячого журналу

Тестові завдання до твору

1. Що означає слово «телефон»?
 - А Звук у трубці.
 - Б Звук здалеку.
 - В Звук біля вуха.
2. Хто замінював телефон у давній країні Персії?
 - А Спеціальна армія.
 - Б Гінці-посланці.
 - В Голуби.
3. Про яку дитячу гру згадується в тексті?
 - А Живий телефон.
 - Б Незвичайний телефон.
 - В Зіпсований телефон.
4. Коли з'явилися перші переговорні апарати?
 - А Сто років тому.
 - Б Двісті років.
 - В Триста років.
5. Яке з поданих слів не вживалось у тексті?
 - А Слухавка.
 - Б Апарат.
 - В Трубка.
6. Познач, якого телефону не буває.
 - А Телефону, який працює без дроту.
 - Б Телефону, який працює без звуку.
 - В Телефону із зображенням співрозмовників на екрані.

Правильні відповіді: 1. Б; 2. А; 3. В; 4. Б; 5. В; 6. Б.

Усний твір

Матеріал для перевірки: озвучене вчителем завдання побудувати висловлювання на задану тему, за власними спостереженнями, життєвою ситуацією, картиною, прочитаним твором, переглянутою передачею тощо. Орієнтовний час звучання усного твору в 3 класі – 1-2 хвилини.

Орієнтовні теми для складання усних зв'язних висловлювань

Тема 1. Чим ти любиш займатися у вільний час? Розкажи про це.

Тема 2. Яке дерево тобі найбільше подобається? Розкажи, чому.

Тема 3. Розкажи про свою маму чи тата.

Тема 4. Розкажи про те, якого друга чи подругу ти маєш або хочеш мати.

Тема 5. Поясни, чому різні перелітні птахи не одночасно відлітають у вирій.

Тема 6. Розкажи, яка зима (осінь, весна) в цьому році.

Тема 7. Чи можеш ти сказати, що у твоєї мами золоті руки? Поясни, чому.

Тема 8. Усно опиши весняну квітку, яка тобі найбільше подобається.

Тема 9. Розкажи інструкцію до улюбленої рухливої гри.

Тема 10. Розкажи про книжку, яку ти прочитав (прочитала).

Тема 11. Які фільми чи мультфільми ти любиш дивитися? Чому? Розкажи про це.

Тема 12. Розкажи, уроки якого предмета тобі подобаються найбільше. Чому?

Тема 13. Розкажи, ким ти мрієш стати, як виростеш.

Тема 14. У яких країнах тобі хотілося б побувати? Чому? Розкажи про це.

Тема 15. Розкажи, як ти ставишся до тварин.

Зразок зв'язного висловлювання на тему 1

Я дуже люблю вільний час. Тоді я можу займатися своїми улюбленими справами. А їх у мене чимало.

Я люблю читати книжки про подорожі, цікаві пригоди, різні винаходи. Такі книжки мені купують батьки, дарують друзі, за ними я ходжу в бібліотеку. Зараз я читаю «Тореадори з Васюківки» Всеволода Нестайка.

А ще з друзями люблю у вільний час пограти у футбол, покататися на велосипеді, роликах, а взимку на санчатах.

Мені подобаються також комп'ютерні ігри. Вони так захоплюють, що час пролітає непомітно. Але мама дозволяє сидіти за комп'ютером не більше півгодини, щоб не зашкодити здоров'ю.

По вечорах, коли настає вільний час у всіх членів нашої сім'ї, ми розповідаємо, хто чим займався впродовж дня. Заохочує до таких розповідей тато. Він каже: «Ну, признавайтесь, чи не змарнували ви сьогоднішнього дня?»

У вільний час я ніколи не нудьгую, бо маю чим зайнятися.

Письмовий переказ

Матеріал для перевірки: художній текст обсягом 50-70 слів.

Відпочинок на озері

У вихідний день ми поїхали відпочивати на озеро Світязь. Розмістилися всією сім'єю в невеликому будиночку. Поки я і мама розкладали речі, тато взяв човна, і ми відправилися кататися по озеру. Вода у ньому чиста, прозора. Видно, як плавають маленькі рибинки.

Увечері ми з татом пішли ловити рибу. Тато впіймав великого ляща, а я кілька маленьких рибок. Мама зварила смачну юшку.

Відпочинок був чудовий. (66 слів)

Мовні знання і вміння

Матеріал для перевірки: вісім тестових завдань, з яких чотири закритого типу з трьома варіантами відповідей на кожне, і чотири відкритих, що передбачають письмове виконання.

Перевірка 1 (перевіряються знання й уміння з тем: «Частини мови. Іменник», «Прикметник»)

1 варіант

1. Визнач, яке слово з вірша означає *назву істоти*.

Пахне квітами навколо,
мед збирають з липи бджоли.

О. Журлива

А бджоли

Б липи

В мед

2. Визнач, яке слово в реченні є **прикметником**.

Радісно й тепло зустрів Андрійко найкращого друга.

А радісно

Б тепло

В найкращого

3. Визнач, який прикметник у реченні стоїть в **однині**.

Очі в неї вузенькі, ніжки в неї темненькі, жовто-рудий козушок.

А вузенькі

Б темненькі

В жовто-рудий

4. Визнач, який прикметник у реченні стоїть у формі **чоловічого роду**.

Ясної осінньої днини ладнає собі дбайливий їжак теплу зимівлю.

А ясної

Б дбайливий

В теплу

5. Запиши речення, вибравши з дужок потрібну букву.

Місто (К, к)иїв – (С, с)толиця (У, у)країни.

6. Утвори й запиши **словосполучення** з прикметником **лагідний** і такими іменниками: **сонце, руки, голос, мама**.

7. Спиши речення, вставляючи пропущені **закінчення** прикметників.

Багато лісов... таємниць, казков... чудес бачать пильн... яструби з висок... верхівки.

8. Випиши із загадки **словосполучення** іменників з прикметниками за зразком: **у воді (якій?) холодній**.

В чистім полі він росте

на високих ніжках,

в зелених панчішках.

Квіточки блакитні має,

до синього неба їх простягає.

Правильні відповіді: 1. А; 2. В; 3. В; 4. Б; 5. Місто Київ – столиця України. 6. Лагідне сонце, лагідні руки, лагідний голос, лагідна мама. 7. Багато лісових таємниць, казкових чудес бачать пильні яструби з високої верхівки. 8. В полі (якім?) чистім, на ніжках (яких?) високих, в панчішках (яких?) зелених, квіточки (які?) блакитні, до неба (якого?) синього.

II варіант

1. Визнач, яке слово з вірша означає **назву істоти**.

Одвеселилися квіти,
одмолоділи дерева,
наліталися птахи,
наврожаїлась осінь.

Д. Чередниченко

А квіти

Б дерева

В птахи

2. Визнач, яке слово в реченні є **прикметником**.

У теплій нірці спокійно і безтурботно спав їжачок.

А теплій

Б спокійно

В безтурботно

3. Визнач, який прикметник у реченні стоїть в **однині**.

Прокидались галасливі пташки і вітали веселими піснями новий день.

А галасливі

Б веселими

В новий

4. Визнач, який прикметник у реченні стоїть у формі **середнього роду**.

Удень і вночі тягає їжак у нору під старим пеньком запашне сухе листя – стелить зимову постіль.

А старим

Б сухе

В зимову

5. Запиши речення, вибравши з дужок потрібну букву.

Місто (Я, я)лта розташоване на березі (Ч, ч)орного (М, м)оря.

6. Утвори й запиши *словосполучення* з прикметником **теплий** і такими іменниками: **вітер, вода, слово, дні**.

7. Спиши речення, вставляючи пропущені *закінчення* прикметників.

Я люблю ранков... пісні і йду в чист... поле послухати, як польов... жайворонок вітає народження нов... дня.

8. Випиши із загадки *словосполучення* іменників з прикметниками за зразком: **під вербою (якою?) старою**.

За хатиною в садочку у зеленому віночку

та в червоних намистинах стоїть дівка молода.

Позбігались малі діти, щоб на неї поглядіти.

За смачне намисто – смик! Та й укинуть на язик.

Правильні відповіді: 1. В; 2. А; 3. В; 4. Б; 5. Місто Ялта розташоване на березі Чорного моря. 6. Теплий вітер, тепла вода, тепле слово, теплі дні. 7. Я люблю ранкові пісні і йду в чисте поле послухати, як польовий жайворонок вітає народження нового дня. 8. У віночку (якому?) зеленому, в намистинах (яких?) червоних, дівка (яка?) молода, діти (які?) малі, за намисто (яке?) смачне.

Перевірка 2 (перевіряються знання й уміння з теми «Дієслово»)

І варіант

1. Визнач, яке слово в реченні є *дієсловом*.

У нічній тиші відпочивають натруджені руки хліборобів і стомлена земля.

А відпочивають

Б натруджені

В стомлена

2. Визнач, яке дієслово в тексті вжито в *майбутньому* часі.

До тепла і сонця потягнулись комахи й рослини. Ось-ось буйно розквітнуть садки. По землі крокує весна.

А потягнулись

Б розквітнуть

В крокує

3. Визнач, яке дієслово у вірші **чоловічого** роду.

Хтось постукав уночі.

Швидко я знайшла ключі,

відчинила, і до хати

зайчєня зайшло вухате.

Д. Павличко

А постукав

Б відчинила

В зайшло

4. Визнач, у якому реченні дієслово вжито в **переносному значенні**.

А Дерева прокидаються від зимового сну.

Б Діти залюбки грають у комп'ютерні ігри.

В Дідусь переглядає свіжу газету.

5. Спиши текст, змінивши теперішній час виділених дієслів на **минулий**.

Володя **заходить** у клас. **Сідає** за парту. **Дістає** з портфеля книжки і **кладе** на парту.

6. Спиши речення, поставивши дієслова, що в дужках, у **правильній формі**.

Катруся (іти) ліском, (зривати) голубі дзвіночки та (дивитися), чи не (достигати) на ліщині горішки.

7. Спиши текст, **розкривши дужки**.

(Не) беріть книгу брудними руками. Коли гортаєте сторінки, (не) слиньте пальців, (не) загинайте куточків. (Не) малюйте і нічого (не) пишть на книзі.

8. Перебудуй текст, замінивши дієслова *антонімами*. Запиши утворений текст.

Сонце вийшло з-за обрію. Розпочався день. Загомніло все навколо.

Правильні відповіді: 1. А; 2. Б; 3. А; 4. А; 5. Володя зайшов у клас. Сів за парту. Дістав з портфеля книжки і поклав на парту. 6. Катруся йде ліском, зриває голубі дзвіночки та дивиться, чи не достигли на ліщині горішки. *або* Катруся йшла ліском, зривала голубі дзвіночки та дивилася, чи не достигли на ліщині горішки. 7. Не беріть книгу брудними руками. Коли гортаєте сторінки, не слиньте пальців, не загинайте куточків. Не малюйте і нічого не пишть на книзі. 8. Сонце зайшло за обрій. Закінчився день. Затихло все навколо.

II варіант

1. Визнач, яке слово в тексті є *дієсловом*.

Завесніло! Навкруги гамірно і шумно. А на душі – радість.

А завесніло

Б гамірно

В шумно

2. Визнач, яке дієслово у вірші вжите в *минулому* часі.

Ось і настала весна!

Пташечка в полі співає.

Пісня її чарівна

сонечко вранці стрічає.

К. Дідух

А настала

Б співає

В стрічає

3. Визнач, яке дієслово в тексті *жіночого* роду.

Небо потемніло. На ньому з'явилася перша зірка. Затих вітер. Скоро ніч.

А потемніло

Б з'явилася

В затих

4. Визнач, у якому реченні дієслово вжито в *переносному значенні*.

А Хлопчики катаються на велосипедах.

Б Марійці подарували нові ролики.

В Бабуся кинула незадоволений погляд.

5. Спиши текст, змінивши майбутній час виділених дієслів на *теперішній*.

Засвітить ясне сонце. *Дихне* теплий вітерець. *Зацвітуть* блакитні проліски. *Задзвенить* спів пташок.

6. Спиши речення, поставивши дієслова, що в дужках, у *правильній формі*.

Сергійко (побачити) лисицю, але не (злякатися). Він (дивитися) на неї, а вона на нього, ще й носиком (нюхати).

7. Спиши текст, *розкривши дужки*.

(Не) ламайте дерев, (не) робіть надрізів на їхніх стовбурах. (Не) розводьте у лісі вогнища. (Не) знищуйте зелених насаджень. (Не) розорюйте пташиних гнізд.

8. Перебудуй текст, замінивши дієслова *антонімами*. Запиши утворений текст.

Похолодніло. Зникли комахи. Птахи відлітають у вирій. Завмирають ліси і садки.

Правильні відповіді: 1. А; 2. А; 3. Б; 4. В; 5. Світить ясне сонце. Дихає теплий вітерець. Цвітуть блакитні проліски. Дзвенить спів пташок. 6. Сергійко побачив лисицю, але не злякався. Він дивився на неї, а вона на нього, ще й носиком нюхала. *або* Сергійко побачив лисицю, але не злякався. Він дивиться на неї, а вона на нього, ще й носиком нюхає. 7. Не ламайте дерев, не робіть надрізів на їхніх стовбурах. Не розводьте у лісі вогнища. Не знищуйте зелених насаджень. Не розорюйте пташиних гнізд. 8. Потепліло. З'явилися комахи. Птахи прилітають з вирію. Оживають ліси і садки.

Диктант

Матеріал для перевірки: текст обсягом 60-70 слів, насичений орфограмами на вивчені правила.

Диктант 1

Джек Лондон – американський письменник. Він прожив бурхливе і нелегке життя. З дитинства заробляв сам на хліб. Був продавцем газет, робітником на фабриці, матросом на шхуні, золотошукачем.

Багато творів Джека Лондона розповідають про північ Америки. Їхні герої овіяні духом романтики і пригод, вони сильні, вольові люди.

Джеку Лондону не вдалося розбагатіти на золотих розсипах. Зате в пам'яті своїй він привіз глибоке знання життя, людських характерів, віру в людей. (67 слів)

З журналу

Диктант 2

Якщо хочеш усе встигати, будь організованим і старанним.

Старанні й організовані учні намагаються все робити своєчасно. Не забувають скласти звечора свій ранець. Ніколи не запізнюються на уроки. Усі завдання виконують охайно, щоб не переписувати і не виконувати вдруге. Пояснення вчителя на уроці слухають уважно, а тому не затрачають багато часу на виконання домашніх завдань.

У старанних і організованих учнів завжди є час для відпочинку, для занять спортом. (67 слів)

З журналу

Списування

Матеріал для перевірки: текст обсягом 60-70 слів, насичений орфограмами на вивчені правила.

В автобусі Оленка сиділа на зручному місці й безтурботно дивилась у вікно. На зупинці увійшла літня жінка з важкими сумками. Та Оксанка вдала, ніби не помічає її.

Увечері Оксанка з матір'ю й батьком подзвонили до нових сусідів, які справляли новосілля. Двері відчинилися. На порозі стояла та сама жінка, яку вона образила своєю нечемністю. А на столі було частування з тих самих важких сумок.

Оксанка почервоніла і ладна була провалитися крізь землю. *(70 слів)*

З журналу

Література

1. Гудзик І.П. Аудіювання українською мовою: Посібник / І.П. Гудзик. – К.: Педагогічна думка, 2003. – 144 с.
2. Інструктивно-методичні матеріали щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів / Українська мова і мови національних меншин // Початкова школа. – 2014. – № 4. – С. 26-30.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2011. С. 10-70.